

Specifika a perspektivy výuky odborného jazyka v digitální současnosti

The characteristics and the future of teaching foreign language for specific purposes in the digital presence

Dana Bednářová

Abstrakt: Příspěvek se zabývá specifiky výuky cizích jazyků v terciární sféře a přibližuje změny a posuny, k nimž dochází v souvislosti s implementací digitálních technologií, které vnášejí zcela nové dimenze do výuky odborného ekonomického jazyka. Změny se týkají nejen obsahu a forem výuky, ale i role vyučujícího a postavení nové generace posluchačů, tvorby výukových materiálů, způsobů hodnocení dosažené cizojazyčné kompetence a dalších aspektů výuky cizích jazyků.

Autorka představuje tzv. hybridní koncept výuky odborného cizího jazyka, který umožňuje skloubit tradičnější formy výuky s využitím komponent e-learningu a m-learningu jak při prezenční výuce, tak i při řízeném samostudiu. Na příkladu odborné němčiny pro obor cestovní ruch popisuje možné využití digitálních médií a technologií ve vztahu k autentičnosti a interaktivnosti výuky, možnostem její vnitřní diferenciaci a mnoha dalším aspektům osvojování odborného jazyka.

Klíčová slova: digitální technologie, ekonomie, odborný cizí jazyk, terciární vzdělávání

Abstract: This article focuses on the characteristics of teaching foreign languages in tertiary education and describes the changes and shifts that take place in connection with the implementation of digital technologies. They bring new perspectives into teaching a language for specific purposes in business and economics. Besides the content and methods of education, these changes affect the teacher's role and the position of the new generation of students, the production of teaching materials, the ways of evaluating the acquired level of foreign language skills and other aspects of teaching foreign languages. The author proposes the so-called hybrid-learning concept of teaching foreign languages, which enables combining traditional teaching methods with the elements of e-learning and m-learning, and which can be used in both full-time study and guided self-study. The author uses German for Tourism Industry as a case study to demonstrate the potentials of using digital technologies to reach greater authenticity and interactivity of the learning process, as well as better opportunities for its internal differentiation and further aspects of the acquisition of language for specific purposes.

Key words: digital technology, economics, foreign language for specific purposes, tertiary education

Úvod

Dynamický rozvoj informačních a komunikačních technologií významně ovlivňuje nejen kurikulární obsahy vzdělávání, nýbrž má dalekosáhlé důsledky pro volbu

a uplatnění nových forem výuky v souladu s požadavky digitální současnosti. Platí to v plné míře i pro výuku odborného cizího jazyka, která má reflektovat nové podmínky a potřeby odborné cizojazyčné komunikace ve stále více se digitalizující sféře ekonomiky. Mění se zásadně a razantně způsoby a formy komunikace obecně, zejména u dnešní mladé generace. Učitelé cizích jazyků se tedy setkávají s novými lingvodidaktickými postupy, které prostřednictvím implementace digitálních technologií vnášejí do výuky jiné dimenze.

Výuka odborného cizího jazyka vykazuje v terciární sféře některá specifika ve srovnání s jinými typy a stupni vzdělávacích zařízení. Tato specifika se týkají technických podmínek výuky v univerzitním prostředí, organizace a forem výuky, tvorby výukových materiálů a studijních podkladů. V souvislosti s digitalizací je nutno zmínit zvláštnosti aktérů cizojazyčné výuky, tj. nové generace vysokoškolských posluchačů. Náročné změny se týkají i vyučujících a jejich měnící se role při osvojování cizích jazyků.

V rámci tzv. hybridního modelu výuky ekonomického jazyka lze kombinovat a vzájemně provázat tradičnější formy výuky s využitím digitálních forem e-learningu a m-learningu. Na konkrétním příkladu odborné němčiny pro obor cestovní ruch v tomto příspěvku lze demonstrovat možné zakomponování digitálních médií a technologií jak do přímé kooperativní výuky, tak i do individualizovaného řízeného samostudia.

1 Organizace výuky

V praxi probíhá výuka odborného ekonomického jazyka ve skupinách přibližně 10 až 20 posluchačů, které však zpravidla nemívají fixní složení, protože si studenti volí z nabídky jazykových kurzů a sestavují si rozvrh sami. Složení skupin se tedy mění každý semestr, studenti se navzájem neznají a tato okolnost ovlivňuje kooperativní výukové aktivity, nikoli vždy ve prospěch efektivní cizojazyčné komunikace. Skupiny jsou jen omezeně jazykově homogenní, ačkoli se při sestavování nabídky kurzů běžně používají rozřazovací testy. Zpravidla se v jedné výukové skupině setkávají posluchači, kteří studují více či méně příbuzné obory (např. národohospodářství společně se studenty oboru finance a účetnictví nebo podniková ekonomika), posluchači pocházejí z různých ročníků, z různých studijních programů. V posledních letech silně vzrůstá i počet cizinců z různých zemí a kultur, s různou znalostí češtiny, svou roli hrají interlingvální odlišnosti při osvojování konkrétního jazyka. Všechny zmíněné faktory zapříčiňují poměrně velkou heterogenitu studijních skupin, která je příznačná právě pro vysokoškolské prostředí.

Didakticky zdařilé a vhodné využívání digitálních technologií však může učinit jazykovou výuku flexibilnější a výrazně přispět k vnitřní diferenciaci v rámci jinak poměrně nesourodé skupiny. Personalizace forem se projevuje jak v přímé koo-

perativní výuce, tak při individuálním řízeném samostudiu, což jsou dvě základní formy studia v univerzitním prostředí.

S využitím digitálních technologií lze lépe reagovat na individuální či skupinové potřeby posluchačů. Tak může být například organizována výuka jazyka v menších podskupinách či párech, které řeší specificky strukturované úlohy a zadání za pomoci svých smartphonů a tabletů (např. s využitím sluchátek lze realizovat i poslech audio a videonahrávek z různých podcastů), zatímco s ostatními posluchači pracuje vyučující frontálně. Jednotlivé skupinky či tandemy posléze prezentují výsledky své práce, srovnávají a diskutují je v širším plénu – ať už za moderace vyučujícího nebo bez. Obdobně lze diferencovat zadání i při řízeném samostudiu. Je však nutné podotknout, že podobně náročné výukové scénáře vyžadují důkladnou přípravu z obou stran, a rovněž metodickou zkušenost a obratnost vyučujícího.

2 Tvorba výukových materiálů

V terciární sféře je kladen silný akcent na osvojování odborného jazyka, mnohdy velmi úzce zaměřeného na určitý obor, např. zahraniční obchod, cestovní ruch, podnikovou ekonomiku, diplomacii apod. Z tohoto důvodu jsou jen zřídka k dispozici vhodné učebnice, volně dostupné na trhu. A tak jsou vyučující odborného ekonomického jazyka postaveni před náročný úkol zpracovat příslušné výukové materiály sami a vlastními silami. Podobné zadání vyžaduje samozřejmě věcně a jazykově odborné znalosti i metodické schopnosti.

Pro tvorbu studijních materiálů jsou v posledních letech stále potřebnější solidní technické znalosti a mediální kompetence, neboť vytvořená skripta a výukové materiály mívají nyní podobu elektronických opor a studijních podkladů. Ty jsou v digitalizované formě sdíleny na různých platformách jako je *Moodle*, *OneDrive*, případně zprostředkovány na interních fakultních dokumentových serverech či různých univerzitních platformách pro elektronické publikování a sdílení.

Pouhé zdigitalizování tradičních materiálů pro výuku ekonomického jazyka již nepostačuje, elektronické opory mají spíše podobu hypertextů či multimediálních materiálů, které obsahují interaktivní prvky, hyperlinky odkazující na související textové dokumenty, grafické materiály, audio a videonahrávky na webu i v podcastech, online databáze všeho druhu a další elektronické zdroje. Za využití mobilních zařízení lze přímo v prezenční výuce organizovat rychlé internetové rešerše, využívat elektronických slovníků a korpusů se všemi nabízenými funkcionalitami. Rozmanitým způsobem je možné začlenit do výuky interaktivní cvičení vlastní provenience, vytvořené za pomoci různých aplikací a nástrojů.

Jako ilustrativní příklad lze zmínit webovou aplikaci *LearningApps*¹, která představuje uživatelsky velmi jednoduchý autorský nástroj, pomocí něhož může vyučující sestavit vlastní interaktivní cvičení a multimediální moduly s bezprostřední zpětnou vazbou, vhodné jak pro prezenční fázi, tak zejména pro řízené samostudium. Autorka tohoto příspěvku sestavuje interaktivní cvičení na osvojování odborné terminologie z oboru cestovní ruch, kterou lze pomocí autorských nástrojů prezentovat vizuálně a bezpřekladově, více situativně a kontextově zakotvenou, s využitím rozmanitých formátů, od přiřazovacích zadání po komplexnější poslechové aktivity. Interaktivní cvičení jsou vhodná především pro řízené samostudium a jeho různé fáze – přípravné, nácvikové, opakovací a autokorekční. Cvičení jsou dostupná přímo na webu nebo je lze načíst pomocí QR kódu, takže jejich použití není vázáno na místo ani čas, což je současnými studenty považováno za důležité.

3 Současná generace vysokoškolských posluchačů

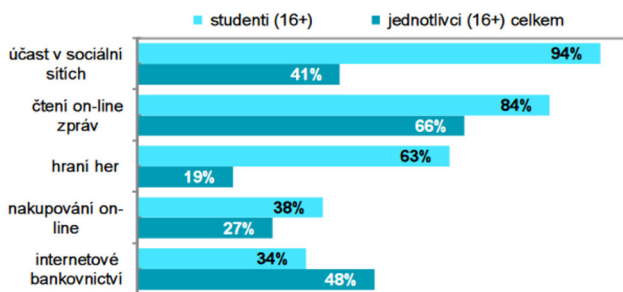
V nejednom ohledu představují posluchači vysokých škol a univerzit velmi specifickou cílovou skupinu rovněž v oblasti výuky cizích jazyků. Jde o mladé dospělé (obvykle ve věku 18–28 let), kteří mají čerstvé, poměrně bohaté a dosti různorodé zkušenosti s výukou jazyků. Studované jazyky ovládají na určité úrovni podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a mají stále velký psycholingvistický potenciál pro další zdokonalování své jazykové kompetence. Obvykle nejsou úplnými začátečníky na rozdíl od frekventantů jazykových škol, firemních kurzů či kurzů na univerzitách třetího věku, které rovněž patří do terciární sféry v rámci celoživotního vzdělávání.

Současní vysokoškolští posluchači, tzv. mileniálové bývají označováni jako „digital natives“ (digitální domorodci), tedy generace, která vyrostla v prostředí moderních informačních a komunikačních technologií, a jež se staly integrální součástí jejich života – na rozdíl od starších generací (digitálních imigrantů), ke kterým patří jejich rodiče, prarodiče, a často také jejich učitelé jazyků.

Používání digitálních technologií, nyní zejména mobilních zařízení, slouží k nejrůznějším účelům. Opakované výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií realizuje Český statistický úřad, v jehož rámci je podle zvolené metodiky² dlouhodobě zkoumán vzorek českých studentů. Názorná statistika z r. 2017, porovnávající studenty s běžnou populací, uvádí přehledně rozdíly v nejčastějších digitálních aktivitách studentů při porovnání s běžnou populací (viz obr. 1).

¹ <https://learningapps.org/>

² https://www.czso.cz/csu/vyuzivani_informacnich_tehnologii_studenty

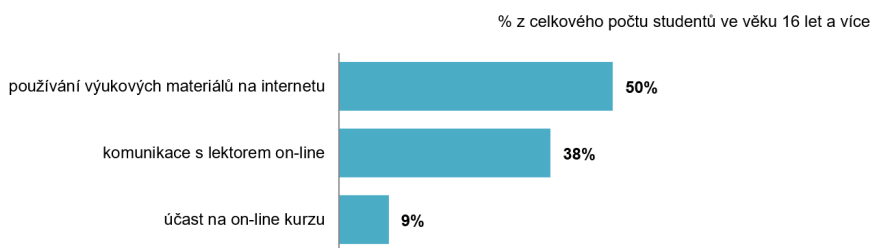
podíl z celkového počtu studentů resp. jednotlivců ve věku 16 a více let

Obr. 1: Používání internetu studenty a jednotlivci celkem; průměry za roky 2015–2017

Zdroj: *Vzdělávání a digitální dovednosti*. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/61601892/061004-18_F.pdf/a1742846-4457-4b41-8a65-b75bf8ca4dc5?version=1.0

Z infografiky je patrné, že téměř všichni studenti jsou aktivní na sociálních sítích, které jim slouží jako základní zdroj informací. Na internetu se chtějí především bavit a komunikovat, technologie jim slouží k vyřizování každodenních záležitostí. Mezi pěticí nejobvyklejších aktivit ale nenalezneme záměrné a cílené vzdělávací aktivity. Samozřejmě, že informační a komunikační technologie slouží i ke vzdělávání, ale stále ještě spíše neformálnímu. Následující graf (viz obr. 2) z průzkumu Českého statistického úřadu³ ukazuje, že nejčastější formální řízenou vzdělávací aktivitou je využívání výukových materiálů sdílených vyučujícími, individuální samostudium s lektorem či za pomoci online výukových aplikací, např. speciálních aplikací pro výuku cizích jazyků typu *DuoLingo* a jiných.

Obr. 2: Studenti využívající internet k vybraným vzdělávacím aktivitám; 2017

Mileniálové si svůj život a studium již neumějí představit bez digitálních technologií, které je z tohoto důvodu nezbytné systematicky zakomponovat do osvojo-

³ Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci 2017. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyuzivani-informacnich-a-komunikacnich-technologii-v-domacnostech-a-mezi-jednotlivci-2017>

vání odborného ekonomického jazyka nejen ve smyslu logistickémči technickém (tj. jak nasdílet studijní materiály, administrovat jazykové testy nebo zkontrolovat písemný projev studentů), nýbrž je třeba věnovat pozornost lingvodidaktickým aspektům digitálních technologií a jejich potenciálu pro formální jazykovou výuku. Mohou efektivně napomoci osvojování jazykových prostředků (odborného lexikonu, gramatiky, ale i ortografických a ortoepických prostředků) a rovněž při rozvíjení profesně orientovaných řečových dovedností a kompetencí – receptivních i produktivních.

O využívání digitálních technologií, zejména dotykových mobilních telefonů, se v široké i učitelské veřejnosti vede řada diskusí s kontroverzními stanovisky. V tomto kontextu lze zmínit i u nás dobře známého německého psychiatra Manfreda Spitzera, autora pojmu digitální demence, který již dlouhá léta poukazuje na psychologická a psychiatrická nebezpečí intenzivního užívání počítačů a v poslední době na ještě závažnější důsledky nadměrného užívání mobilních zařízení. Spitzer poukazuje na poruchy kognitivních funkcí, které lze pozorovat ve vysokoškolské výuce: roztrášená pozornost, poruchy vnímání, soustředění a paměti, multitasking, nutková potřeba kontrolovat mobil a reagovat na podněty z něj (Spitzer, 2015, s. 61–71). Na rizika závislosti upozorňují i neurologové, u nás např. Martin Jan Stránský (Stránský, 2014), který dává do souvislosti rozmach sociálních sítí s omezenou schopností komunikace. Lidé dnes např. tvoří více kratších vět, obsahy se více vyjadřují vizuálními symboly, zkratkami apod.). Zmiňuje rovněž negativní změny v emoční oblasti, hlavně v oblasti prožívání, kdy u závislých narůstá ztráta kontaktu s realitou, úzkost, deprese apod.

Uvedené jevy se promítají i do výuky cizích jazyků, která je velmi orientovaná na bezprostřední ústní komunikaci. Otázkou tedy zůstává, do jaké míry a jakou formou by měly být reflektovány změněné formy komunikace v současném digitálním světě. V této souvislosti jsou zajímavé názory adiktologů, řešících závislost na internetu pomocí psychoterapie, v jejímž rámci jsou podnikány kroky k postupné kompenzaci digitální závislosti různými offline aktivitami, případně virtuálními aktivitami užitečnějšími než je hraní her nebo bezúčelná komunikace na sítích. Poutavé a motivující rozvíjení cizojazyčné kompetence pomocí digitálních médií by se mohlo stát podobnou aktivitou, která behaviorální technologickou závislost nasměruje žádoucím směrem. Eliminovat moderní technologie ve výuce cizích jazyků a naordinovat totální digitální detox nelze, lze je však využít k dobrému účelu – výuce cizích jazyků jako užitečné kompenzační aktivity. V jazykových kurzech na univerzitách třetího věku se podobné otázky neřeší a výuka je koncipována tradičněji.

4 Vyučující cizích jazyků a změna jejich role

Využití digitálních technologií ve výuce ekonomického jazyka samozřejmě zásadním způsobem ovlivňuje i druhý aktér výuky – vyučující v terciární sféře, který je v této souvislosti konfrontován s velkými lingvodidaktickými a metodickými výzvami. Je třeba poznamenat, že se učitelé a jejich pojetí výuky obecně mění mnohem pomaleji než překotně se vyvíjející technologie. Vznikají rovněž disproporce mezi kurikulárními požadavky výuky odborného jazyka a očekáváním dnešních posluchačů, někdy až nereálnými představami ve vztahu k potenciálu těchto technologií.

Mění se i postavení a role učitelů, stávají se více moderátory, průvodci, tutori či kouči, kteří realizují prezenční kooperativní výuku a řídí i individuální samostudium. A jeho podíl je v terciární sféře velký a významný, jak o tom svědčí akreditované parametry jazykových kurzů. Na Vysoké škole ekonomické Praha je vzájemný poměr prezenční výuky a samostudia akreditován v poměru 1:2, to znamená, že v týdenní dotaci je 90minutová přímá kooperativní výuka doplněna 180 minutami individuálního samostudia, řízeného učitelem. Zakomponování digitálních technologií je nezbytné, protože pokračující personalizace vysokoškolské výuky přenáší více odpovědnosti na samotné posluchače jako subjekt vzdělávání, kteří se aktivně podílejí na rozvíjení své cizojazyčné kompetence a osvojují si přitom formy vlastní sebeevaluace.

Vysokoškolští učitelé cizích jazyků mají oproti svým kolegům z nižších stupňů škol nevýhodu, že se jim nedostává systematictější metodické podpory, takže jsou často odkázáni na vlastní iniciativu jak při technickém zvládnutí moderních technologií, tak i při hledání způsobů jejich začlenění do výuky cizích jazyků. Budiž zdůrazněno, že technické zvládnutí digitálních technologií ještě zdaleka neznamená je umět efektivně využívat z hlediska lingvodidaktického. Pokud vyučující používá mobil jen pro osobní potřebu k telefonování a posílání selfies z dovolené, těžko lze očekávat, že bude používat online nástroje ve výuce a vytvářet multimediální formáty pro interaktivní nácvik odborné terminologie. Ústředním problémem je tedy úroveň mediální kompetence a digitálních dovedností učitelů cizích jazyků.

Průzkumy mezi učiteli humanitních oborů jako komunikativněji zaměřených disciplín svědčí o spíše zdrženlivém postoji k digitálním technologiím a nedoceňování jejich potenciálu (Zounek et al., 2016, s. 241–244). Na druhé straně existují vyučující s až nekritickým obdivem ke všemu digitálnímu, u nichž pak forma převládá nad obsahem výuky, což představuje opačný extrém a vzbuzuje nerealistická očekávání. A tak je třeba hledat ve výuce cizích jazyků jako obvykle zlatou střední cestu mezi dvěma extrémy – mezi až téměř fobickým odmítáním digitálních technologií na straně jedné a euforickým očekáváním na straně druhé (Mitschian, 2010, s. 132). Technické digitální dovednosti našich posluchačů jsou

lepší než jejich učitelů. Lingvodidaktický efekt digitálních technologií dokáže však posoudit a využít jen motivovaný a kvalifikovaný učitel, který osvojování jazyka řídí. V tomto smyslu je stále ústřední figurou, technologie ho nenahradí. Mění se však jeho postavení a role, kterou v personalizované výuce zaujímá (Pfeil, 2015, s. 5).

5 Hybridní model výuky cizích jazyků

Signifikantním specifikem vysokoškolské výuky odborného cizího jazyka je velký podíl řízeného samostudia. Stále více personalizovaná jazyková výuka tedy zahrnuje širokou škálu různorodých aktivit s učitelem i bez jeho účasti, s digitálními technologiemi i bez jejich využití. Vznikají tak rozmanité výukové scénáře, zahrnující mix různých učebních aktivit – od tradičních forem prezenční výuky (frontální, skupinové i párové), s větší či menší oporou na digitální média až po zcela individualizované formy řízeného samostudia.

V této souvislosti je zmiňován tzv. hybridní model cizojazyčné výuky, v jehož rámci se vyvažuje vzájemný poměr čtyř komponent:

- kooperativní prezenční výuka s učitelem
- individuální učitelem řízené samostudium
- tradiční formy tzv. analogové výuky
- digitální učební aktivity s využitím prvků e-learningu a m-learningu.

Zkombinovat a skloubit tyto učební aktivity a vytvořit tak ucelený koncept výuky odborného ekonomického jazyka představuje inspirativní výzvu pro vyučující. Velkou pozornost si zaslouží digitální technologie, protože usnadňují přístup k relevantním odborným zdrojům a zvyšují autentičnost komunikativních situací v míře dříve nikdy nedosažitelné. Navíc poskytují četné příležitosti pro uplatnění individualizovaných, vnitřně diferencovaných a cíleně personalizovaných výukových forem a metod v souladu s potřebami adresátů.

Aby se zapojení digitálních technologií nestalo efektním samoučelem, musí vyučující prakticky vyzkoušet a zhodnotit jejich lingvodidaktický potenciál ve vztahu ke stanoveným jazykovým i mimojazykovým cílům, k možnostem posluchačů, podmínkám výuky a v neposlední řadě i úrovni své vlastní mediální kompetence. Kupříkladu využívání smartphonů k systematické práci s rozsáhlejšími odbornými texty není účelné, malé displeje a nutnost neustále scrollovat nejsou výhodné, podobně psaní na klávesnicích telefonů se hodí pouze pro pořizování krátkých poznámek. Smartphony však lze využít pro malé rychlé rešerše v elektronických slovnících či jiných virtuálních zdrojích, pro vnitřně diferencovaný poslech ve skupinách, pro nácvik odborné terminologie na herní platformě *Kahoot!*, pro stimulaci konverzačních a řady jiných aktivit. Hybridní koncept je variabilní, umožňuje

vyučujícímu zakomponovat digitální technologie způsobem, který respektuje jeho vlastní mediální kompetenci. Jistěže nemůžeme očekávat, že bude každý schopen využívat sofistikovaných autorských nástrojů pro tvorbu vlastních multimediálních modulů, ale např. zařadit do výuky audiovizuální materiály z kanálů *YouTube* není technicky náročné.

Na jednoduchém příkladu možných digitálních výukových aktivit v tématickém celku *Pauschalreise als touristisches Produkt* lze demonstrovat potenciál moderních technologií, pokud jsou efektivně integrovány do celkového konceptu personalizovaného vysokoškolského vzdělávání, aniž by byly kladeny přemrštěné nároky na mediální kompetence vyučujícího i posluchačů.

Tab. 1: *Pauschalreise als touristisches Produkt*

Forma výuky	Digitální výukové aktivity	Jazyková kompetence
Samostudium přípravné	<ul style="list-style-type: none"> Práce s hypertextem (<i>hyperlinky na terminologické hesláře</i>) interaktivní prvotní procvičení terminologie (<i>LearningApps</i>) 	Čtení s porozuměním Odborná terminologie
Prezenční fáze úvodní	<ul style="list-style-type: none"> Práce s odborným (hyper)textem (<i>frontálně či skupinově</i>) Partnerspiel (<i>s využitím osobní fotogalerie ve smartphonech</i>) Sestavení MindMape „Pauschalreise“ (<i>za pomoci webové aplikace</i>) 	Čtení s porozuměním Ústní projev Odborná terminologie
Samostudium průběžné	<ul style="list-style-type: none"> rešerše a analýza virtuálních cestovních katalogů, vlastní výběr zájezdu podle zadání (<i>uložení v mobilním zařízení</i>) práce s kanálem „<i>Sonnenklar</i> na <i>YouTube</i> (<i>výběr videospotu o konkrétní destinaci</i>) 	Čtení Poslech
Prezenční fáze závěrečná	<ul style="list-style-type: none"> Rollenspiel – „<i>Wohin in Urlaub?</i>“ (<i>prezentace rešerše a diskuse v podskupinách či tandemu</i>) tématizovaný audioposlech z podcastu DW (<i>vnitřní diferenciacie – skupina s vizuální oporou na transkript</i>) opakování + přezkoušení odborných jazykových znalostí (<i>kvízový formát na platformě Kahoot!</i>) 	Ústní projev Poslech Odborná terminologie

Závěr

V terciární sféře je nezbytné stále komplexnější začleňování digitálních technologií do výuky odborného ekonomického jazyka, neboť vysokoškolské studium kromě kooperativní přímé výuky předpokládá i velký podíl řízeného samostudia a směřuje k využívání digitálních studijních opor a materiálů. Takovým způsobem je možné učinit z posluchačů motivovanější subjekt cizojazyčné výuky, který se aktivně spolupodílí na procesu vlastního vzdělávání tím, že si osvojuje personalizované formy a způsoby rozvíjení cizojazyčné kompetence i vlastní sebeevaluace.

Literatura

MITTSCHIAN, H. (2010). *Mobiles Lernen für Deutsch als Fremdsprache. M-Learning – die neue Welle?* Kassel: Kassel University Press.

- PFEIL, A. (2015). Digitale und analoge Lernwelten im Deutsch als Fremdsprache-Unterricht. *Fremdsprache Deutsch. Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts.* (53), 3–7.
- SPITZER, M. (2015). *Cyberkrank! Wie das digitalisierte Leben unsere Gesundheit ruiniert.* München: Droemer Verlag.
- STRÁNSKÝ, M. J. (2014). *Číst z papíru je lepší než z obrazovky.* Dostupné z: <https://narodni.cz/publikovane-texty/o-mozku/cist-z-papiru-je-lepsi-nez-z-obrazovky/>
- STRÁNSKÝ, M. J. (2014). *Vliv technologií a sociálních sítí negativně ovlivňuje mozek.* Dostupné z: <https://narodni.cz/publikovane-texty/o-mozku/vliv-technologiei-a-socialnich-siti-negativne-ovlivnuje-mozek/>
- ZOUNEK, J., JUHAŇÁK, L., STAUDKOVÁ, H., & POLÁČEK, J. (2016). *E-learning. Učení (se) s digitálními technologiemi.* Praha: Wolters Kluwer ČR.

Autorka

PaedDr. Dana Bednářová, Katedra německého jazyka, Vysoké školy ekonomické v Praze, e-mail: bednar@vse.cz

Absolventka Pedagogické fakulty University Karlovy. Obor germanistika, rusistika, pedagogika. Vyučuje německý jazyk pro profesní potřeby v oblasti hospodářství a rovněž v kurzech němčiny pro obor cestovní ruch. Ve své publikační a výzkumné činnosti se věnuje lexikálním a lingvodidaktickým aspektům odborného jazyka pro cestovní ruch, v poslední době rovněž využití digitálních technologií ve výuce cizích jazyků.